

NUORI IKÄ, HUUMEONGELMAT JA TYÖTTÖMYYS LISÄSIVÄT PÄIHDEONGELMAISTEN RISKIÄ **OMAISUUSRIKOKSIIN**

Päihdeongelmaisten omaisuusrikollisuutta ennustivat nuori ikä, työttömyys ja huumeongelmat. Vankilataustaisilla päihdeongelmaisilla sukupuolella ei ollut vaikutusta todennäköisyyteen tehdä omaisuusrikos.

Teemu Kaskela & Tuuli Pitkänen

Miehet tekevät suurimman osan rikoksista. Vankeus ja yleisemminkin aiempi rikollisuus ennustavat rikollisuutta myös tulevaisuudessa. Sen sijaan iän myötä rikollinen aktiivisuus lähes poikkeuksetta vähenee. Lisäksi koulutuksen ja työllisyyden on havaittu vähentävän riskiä rikollisuuteen, joskin koulutuksen osalta näyttö on ristiriitaisempaa.

A-klinikkasäätiön tutkimusryhmä selvitti, pätevätkö nämä kansainväliset tutkimustulokset suomalaisiin päihdeongelmaisiin. Tutkimuksen kohteeksi valittiin päihdeongelman vuoksi hoidossa olleiden asiakkaiden riski syyllistyä omaisuusrikoksiin.

TUTKIMUKSESSA MUKANA YLI 6 500 HENKILÖÄ

Tutkimuksessa seurattiin päihdeongelmaisten ihmisten rikoskäyttäytymistä vuodesta 2006 vuoteen 2010. Tavoitteena oli selvittää, miten eri tekijät vaikuttivat suomalaisten päihdeongelmaisten riskiin tehdä omaisuusrikos. Näitä tekijöitä olivat sukupuoli, ikä, työssäolo vuosina 2004 ja 2005, toisen asteen koulutus, huume- vs. alkoholiongelma ja erilaiset mielenterveysongelmat.

Erityistä kiinnostusta herättivät erot vankitautistaisten ja muiden päihdeongelmaisten välillä.

Tutkimus perustui 6 571 päihdeongelman vuoksi hoidossa olleen henkilön aineistoon. Aineistossa oli 2 034 naista ja 4 537 miestä, joista 1 707 miestä ja 327 naista oli ollut vankilassa ennen vuotta 2006. Heidän hoitotietojaan oli yhdistetty kuolinsyy-, sairaalajakso-, vankitieto-, vero-, koulutus- ja rikostietoihin. Aineistoa analysoitiin anonymisti.

Analyysimenetelmänä käytettiin taaksepäin askeltavaa Coxin regressioanalyysia, joka mallinsi omaisuusrikoksiin vaikuttavia tekijöitä poistamalla mallista tekijät, joilla ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta. Teimme erilliset mallit vankilassa ennen vuotta 2006 olleille ja muille päihdeongelmaisille.

JOKAINEN IKÄVUOSI VÄHENSİ RIKOSRISKIÄ

Tutkimus osoitti, että omaisuusrikosten tekemiseen olivat yhteydessä nuorempi ikä, huumetausta ja seuranta edeltänyt työttömyys. Jokainen ikävuosi vähensi rikosriskiä kolmella prosentilla vankitautistaisilla ja seitsemällä prosentilla muilla (taulukko). Huumetausta yli puolitoistakertaisti todennäköisyyden syyllistyä omaisuusrikokseen verrattuna alkoholin-

Eri tekijöiden vaikutukset päihdeongelmaisen riskiin tehdä rikos vuosina 2006–2010.

	Päihdeongelmaiset, joilla vankitausta ennen vuotta 2006 (n= 2034)	Muut päihdeongelmaiset (n= 4537)
Miehet (verrattuna naisiin)	1,07	1,29***
Ikä (+ 1 vuosi)	0,97***	0,94***
Vähintään toisen asteen koulutus	0,85	0,82
Töissä vuonna 2004 tai 2005	0,50***	0,59***
Huumeongelma (verrattuna alkoholiongelmaan)	1,59***	1,75***
Skitsofrenia		0,84

Lukuohje: Arvo 1 tarkoittaa, että tekijällä ei ole vaikutusta. Alle 1:n olevat arvot kuvaavat rikosriskin pienentymistä (esimerkiksi: 0,5 puolittunut riski). Yli 1:n arvot kuvaavat riskin suurentumista (esimerkiksi: 1,5 puoli-toistakertainen riski).

*** Tilastollisesti merkitsevä ero ($p < 0,001$).

gelmaisiin. Jos henkilö oli ollut töissä vuonna 2004 tai 2005, hänen riskinsä syyllistyä rikokseen pieneni puoleen.

Sukupuoli vaikutti rikosriskiin vain henkilöillä, joilla ei ollut vankilataustaa. Miehillä oli tällöin 1,3-kertainen todennäköisyys tehdä omaisuusrikos verrattuna naisiin. Vankिताustaisilla myös vankilatuomioiden lukumäärä lisäsi riskiä tehdä omaisuusrikos. Aiemmillä mielenterveysdiagnooseilla ei ollut rikollisuutta lisäävää vaikutusta riippumatta vankिताustasta.

RIKOLLISUUTTA AJATELTAVA MONEN TEKIJÄN VYYHTINÄ

Tulosten perusteella korkeampi ikä ja työllisyys vähensivät todennäköisyyttä syyllistyä omaisuusrikokseen. Rikollisuuden ehkäisyssä laaja-alaisen sosiaalipolitiikan merkitys korostuu: työllisyys on rikoksilta suojaava tekijä.

Huume- ja sekakäyttöön liittyvien ongelmien vuoksi hoitoon hakeutuneiden omaisuusrikollisuus oli yleisempää kuin alkoholiongelmaisten. Tämä saattoi johtua monestakin syystä. Huumeiden käyttö on lähtökohtaisesti rikollista toimintaa, mikä voi madaltaa kynnystä tai ajaa muihin rikoksiin. Lisäksi monien huumeiden ongelmakäyttö on kalliimpaa kuin alkoholin ongelmakäyttö, mikä osaltaan selittää omaisuusrikollisuutta.

Huumeiden ongelmakäytön kalleus voi osaltaan selittää omaisuusrikollisuutta.

Yllättävintä oli, että tarkasteltaessa vankilataustaisten päihdeongelmaisten omaisuusrikollisuutta miehet eivät tehneet naisia enempää rikoksia. Tulosta voi selittää se, että vankila voi leimata naisia vielä miehiä vahvemmin. Toisaalta voi olla liian yleistävää puhua miehistä rikosten tekijöinä. Itse asiassa rikoksia tekee vain varsin pieni vähemmistö, johon kuuluu useammin miehiä kuin naisia. Rikollisuuden syitä tulisikin ajatella ennemminkin monen tekijän vyyhtinä, johon vaikuttavat esimerkiksi päihdeongelma, aiempi vankilatausta ja työllisyys.

LUE LISÄÄ

Teemu Kaskela & Tuuli Pitkänen: The Effects of Gender and Previous Prison Sentence on the Risk of Committing Crime Among a Substance-Abusing Population. Crime & Delinquency. Julkaistu verkossa 11.12.2016. <https://doi.org/10.1177/0011128716682229>

Teemu Kaskela työskentelee tutkijana ja Tuuli Pitkänen vanhempana tutkijana A-klinikkasäätöön tutkimusryhmässä.